

และเศาะลาฮฺของ 4 คน ญะมาอะฮฺเป็นที่พอพระทัยยิ่งกว่าเศาะลาฮฺ 8 คน โดยทำกันส่วนตัว และเศาะลาฮฺ 8 คน โดยมีอิหม่าม ดีกว่าเศาะลาฮฺ 100 คนที่ทำกันส่วนตัว”

(บันทึกโดย al-Tabrani, 1985: 73 - 74)¹⁴

1.2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การคະอะฮฺของคณะกรรมการประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺในอำเภอยิ่งอ จังหวัดนราธิวาส” ผู้วิจัยได้นำพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 มาใช้ สำหรับเอกสารงานวิจัยนั้นไม่พบว่ามีผู้ใดวิจัยเรื่องนี้ไว้โดยตรง แต่เอกสารงานวิจัยวิจัยเกี่ยวกับมัสยิด การบริหารมัสยิด หน้าที่ของมัสยิดและการรับรู้บทบาทตนเองของอิหม่าม ขอนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

1.2.3.1 พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หมวด 5 มาตราที่ 30 ให้มีคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

- (1) อิหม่าม เป็นประธานกรรมการ
- (2) คอเต็บ เป็นรองประธานกรรมการ
- (3) บิลาล เป็นรองประธานกรรมการ และ
- (4) กรรมการอื่น ตามจำนวนที่ที่ประชุมสัปบุรุษประจำมัสยิดนั้น กำหนดจำนวน

ไม่น้อยกว่ากว่าหกคนแต่ไม่เกินสิบสองคน

หน้าที่ของอิหม่าม ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หมวด 5 มาตราที่ 37 มีดังนี้

- (1) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (2) ปกครองดูแลและแนะนำเจ้าหน้าที่ของมัสยิดให้ ปฏิบัติงาน ในหน้าที่ให้เรียบร้อย
- (3) แนะนำให้สัปบุรุษประจำมัสยิด ปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม และกฎหมาย
- (4) อำนวยความสะดวกแก่มุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจ

¹⁴ อัลบานีย์ กล่าวว่า หะดีษหะสัน (al-Baniy, 1985 : 412)

(5) สั่งสอนและอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามแก่บรรดาสัปบุรุษประจำมัสยิด

หน้าที่ของคอเต็บ ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หมวด 5 มาตราที่ 38 คือมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ในการแสดงธรรมแก่สัปบุรุษประจำมัสยิด

หน้าที่ของคอเต็บ ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หมวด 5 มาตราที่ 39 คือมีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ในการประกาศเชิญชวนให้มุสลิมปฏิบัติศาสนากิจตามเวลา

และหน้าที่ของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หมวด 5 มาตราที่ 35 มีดังนี้

- (1) บำรุงรักษามัสยิด และทรัพย์สินของมัสยิดให้เรียบร้อย
- (2) วางระเบียบปฏิบัติภายในของมัสยิด เพื่อให้การดำเนินงานของมัสยิดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- (3) ปฏิบัติตามคำแนะนำชี้แจงของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัด ในเมื่อไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย
- (4) สนับสนุนสัปบุรุษในการปฏิบัติศาสนกิจ ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางที่ชอบตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (5) พิจารณามิมีตรีบรมมุสลิมเข้าเป็นสัปบุรุษประจำมัสยิด
- (6) อำนวยความสะดวกและอบรมสั่งสอนให้สัปบุรุษประจำมัสยิดปฏิบัติศาสนกิจโดยถูกต้องเคร่งครัด
- (7) ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างสัปบุรุษประจำมัสยิด เมื่อได้รับการร้องขอ
- (8) จัดให้มีและรักษาสมุดทะเบียนสัปบุรุษประจำมัสยิดและตรวจตราแก้ไขเพิ่มเติมสมุดทะเบียนดังกล่าว ให้ถูกต้องตรงตามเป็นจริง
- (9) จำหน่ายชื่อสัปบุรุษประจำมัสยิดออกจากทะเบียนเมื่อได้สอบสวนแล้วปรากฏว่าผู้นั้นกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (10) จัดให้มีทะเบียนทรัพย์สิน เอกสาร และบัญชีรายรับรายจ่ายของมัสยิดให้ถูกต้องตรงความเป็นจริง และจัดทำรายงานผลการดำเนินการฐานะการเงิน และทรัพย์สินของมัสยิดแล้วรายงานให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

(11) คูดวงจันทร์และแจ้งผลการคูดวงจันทร์ ต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

(12) ส่งเสริมการศึกษาและจัดกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

1.2.3.2 บทบาทและหน้าที่ของมัสยิด

เสาวนีย์ จิตต์หมวด (2527) ได้ศึกษาเรื่อง “หน้าที่ของมัสยิดต่อสังคมมุสลิมในภาคกลาง” ผลการวิจัยพบว่า

(1) มัสยิดในเมืองกับมัสยิดในชนบททำหน้าที่ด้านศาสนา การศึกษา สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ไม่แตกต่างกันในด้านเนื้อหา ส่วนในด้านปริมาณมีความแตกต่างกันเพียงด้านเศรษฐกิจด้านเดียวเท่านั้น กล่าวคือ มัสยิดในชนบททำหน้าที่มากกว่ามัสยิดในเมือง ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างมัสยิดชนบทส่วนใหญ่คงดำเนินการเรื่องบิฮ์ตุลมาล คือการเก็บรวบรวมและแจกจ่ายชะกาตประจำปี รวมทั้งชะกาตฟิตเราะฮ์ ตลอดจนใช้เป็นที่พักพิงหรือในเรื่องการประกอบอาชีพ

(2) เมื่อหน้าที่ของมัสยิดด้านต่างๆ ทั้งทางเนื้อหาและปริมาณไม่มีความแตกต่างกัน ฉะนั้นระดับความรู้ทางศาสนา ทางสามัญ ฐานะทางเศรษฐกิจ และวัยของอิหม่ามจึงไม่มีความสัมพันธ์กับหน้าที่ด้านต่างๆ ดังกล่าว

(3) ความคาดหวังให้มัสยิดทำหน้าที่ด้านต่าง ๆ ในอนาคตมีความสัมพันธ์กับเขตเมืองและชนบท ระดับการศึกษาสายสามัญ ความเคร่งครัดด้านศาสนา วัน และอาชีพ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ ระดับความรู้ทางศาสนาและฐานะทางเศรษฐกิจ ส่วนสาระที่ชาวไทยมุสลิมทั้งในเมืองและชนบทมีความคาดหวังต้องการให้มัสยิดมีบทบาทมากที่สุดสองด้าน คือ ให้มีการสอนอัลกุรอานและศาสนาแก่เยาวชนเป็นประจำ และให้มีเสาะลาฮูญะมาอะฮ์ที่มัสยิด

แวนูเช็ง มะแคเฮาะ ดลมนรจนันท์ บากา และสุวิชา ยี่สุนทร (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนใต้” ผลการวิจัยพบว่า

(1) ทั้งมัสยิดในเมืองและชนบทต่างมีบทบาททางศาสนาที่เหมือนกัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด

(2) มัสยิดในเมืองมีบทบาททางการศึกษาในระดับน้อย(ต่ำ) มากที่สุด แต่มัสยิดในชนบทมีบทบาทในระดับมาก(สูง) มากที่สุด

(3) มัสยิดในเมืองมีบทบาทมีบทบาททางสังคมในระดับปานกลางมากที่สุด ขณะที่มัสยิดในชนบทมีบทบาทในระดับมาก(สูง) มากที่สุด

- (4) มีมัศยิดในเมืองและในชนบทมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่เหมือนกัน ต่างก็มีบทบาทในระดับน้อย(ต่ำ) มากที่สุด
- (5) ระดับความรู้ทางศาสนาของอิหม่ามในชนบทและในเมืองมีความสัมพันธ์กับบทบาททางด้านศาสนาที่แตกต่างกัน อิหม่ามของมัศยิดในเมืองที่มีความรู้ปานกลางมีบทบาททางศาสนาในระดับสูงมากที่สุด ในขณะที่อิหม่ามในชนบทที่มีความรู้สูงมีบทบาททางศาสนาในระดับสูงมากที่สุด
- (6) ระดับความรู้ทางศาสนาของอิหม่ามในชนบทและในเมืองมีความสัมพันธ์กับบทบาททางการศึกษาที่แตกต่างกัน อิหม่ามของมัศยิดในเมืองที่มีความรู้ปานกลางมีบทบาททางการศึกษาในระดับสูงมากที่สุด ในขณะที่อิหม่ามในชนบทที่มีความรู้สูงมีบทบาททางการศึกษาในระดับสูงมากที่สุด
- (7) ระดับความรู้ทางศาสนาของอิหม่ามในชนบทและในเมืองมีความสัมพันธ์กับบทบาททางด้านสังคมที่เหมือนกัน กล่าวคือ อิหม่ามที่มีความรู้ปานกลางมีบทบาททางสังคมในระดับสูงมากที่สุด
- (8) ฐานะทางเศรษฐกิจของอิหม่ามในชนบทและในเมืองมีความสัมพันธ์กับบทบาททางด้านศาสนาที่เหมือนกัน กล่าวคือ อิหม่ามที่มีฐานะปานกลางจะมีบทบาททางด้านศาสนาในระดับสูงมากที่สุด
- (9) ฐานะทางเศรษฐกิจของอิหม่ามในชนบทและในเมืองมีความสัมพันธ์กับบทบาททางด้านสังคมที่แตกต่างกัน อิหม่ามในเมืองที่มีฐานะร่ำรวยจะมีบทบาททางด้านสังคมในระดับมากที่สุด ส่วนอิหม่ามในชนบทที่มีฐานะปานกลางจะมีบทบาททางด้านสังคมในระดับมากที่สุด

มานี ชูไทย, พิสมัย ฮาซาโนน์ และสิริยา ยูซุฟี (2542) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การรับรู้บทบาทของตนเองของอิหม่ามต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิมในประเทศไทย ” โดยศึกษาอิหม่ามทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า

อิหม่ามมีการปฏิบัติจริงทางด้านศาสนาและจริยธรรมอยู่ในระดับดี ส่วนการปฏิบัติจริงทางการศึกษา วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และการปกครองอยู่ในระดับพอใช้ ที่อยู่ อายุ อาชีพ วิธีที่ได้อิหม่าม ระดับการศึกษาด้านศาสนา ระดับการศึกษาด้านสามัญ และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานต่างกัน ทำให้การปฏิบัติจริงของอิหม่ามในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญของสถิติ

ตายนุอาน อูสมาน มุหัมมัดรอฟีดี แวะหะมะ และชัยนุรดิน นิมา (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารมัศยิดในสี่จังหวัดชายแดนใต้” ผลการวิจัยพบว่า

(8) คณะกรรมการมัสยิดต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สัปบุรุษ ทั้งในด้านการวางตัว และความประพฤติ รวมทั้งการมีคุณธรรมในอิสลามเป็นสำคัญ

(9) บทบัญญัติของบทบัญญัติมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิตและความเป็นจริงของสังคม โดยเน้นปัญหาต่าง ๆ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขโดยหลักการอิสลาม

(10) จัดกิจกรรมทางศาสนาในเชิงวิชาการเป็นครั้งคราวในโอกาสที่เหมาะสม เช่น วันอีด ฯลฯ กิจกรรมที่ควรจัดได้แก่ นิทรรศการ การบรรยาย หรือการอภิปราย นอกจากนี้ต้องทำหน้าที่เผยแพร่หลักการอิสลามแก่ศาสนิกชนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับมัสยิดด้วย

บทบาทที่พึงประสงค์สำหรับมัสยิดในปัจจุบัน

(1) จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์แก่ผู้พิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสโดยมีการจัดการที่โปร่งใส ถูกต้องตรวจสอบได้ง่าย

(2) จัดตั้งกองทุนชะกาตประจำมัสยิด โดยเน้นการจัดการที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส

(3) จัดให้มีการเรียนการสอนศาสนาสำหรับทุกเพศทุกวัยเป็นประจำ

(4) จัดให้มีคณะทำงานเพื่อเผยแพร่ศาสนาอิสลามแก่ชนต่างศาสนา โดยเลือกบุคลากรสาขาอาชีพต่าง ๆ เช่น นักวิชาการ นายแพทย์ นักคิดและนักเขียนต่าง ๆ

(5) จัดให้มีการสอนศาสนาในโอกาสสำคัญ ๆ เช่น เดือนรอมฎอนหรือเทศกาลหัจญ์ เป็นต้น

(6) จัดให้มีอาคารอเนกประสงค์ เพื่อให้มุสลิมสามารถจัดงานต่าง ๆ ได้

(7) จัดให้มีสนามเด็กเล่นที่มีอุปกรณ์การเล่นที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

(8) จัดตั้งกองทุนประจำมัสยิดเพื่อให้ผู้แก่ผู้ที่ยากจน

(9) สนับสนุนการอบรมวิชาชีพต่าง ๆ เช่น อาชีพคหกรรม ตัดเย็บ อบรมภาษา ศิลปะ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

(10) จัดโปรแกรมท่องเที่ยว ที่มีกิจกรรมศาสนาเสริม เช่น การบรรยายตามสถานที่ที่เงียบสงบ พิพิธภัณฑ์ สถาบันการศึกษา สถานประกอบอาชีพหรือสถานที่ที่มีคุณค่าด้านต่าง ๆ เป็นต้น

(11) ควรจัดให้มีเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านศาสนา สังคม สุขภาพ สถานการณ์บ้านเมือง ตามลักษณะที่เป็นไปได้

1.3 วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่อง “การคະอวะฮุของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺในอำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส” มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1.3.1 เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของคະอวะฮุ
- 1.3.2. เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺ
- 1.3.3 เพื่อศึกษาการคະอวะฮุของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺในอำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัยเรื่อง “การคະอวะฮุของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺในอำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส” มีดังต่อไปนี้

- 1.4.1 มีความเข้าใจความหมายและความสำคัญของคະอวะฮุได้
- 1.4.2 สามารถศึกษาการคະอวะฮุของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการส่งเสริมการการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺในอำเภอ ยี่งอ ได้
- 1.4.3 สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในอำเภอ ยี่งอ ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยเรื่อง “การคະอวะฮุของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺในอำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส ” ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับการคະอวะฮุของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺในอำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาสเท่านั้น

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยเรื่อง “การคະอะฮ์ของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ในอำเภอเชียงอ จังหวัดนครราชสีมา” ผู้ทำการวิจัยมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1.6.1 ในการอ้างอิงหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับการคະอะฮ์เพื่อเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ ผู้วิจัยยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน(القرآن) และ อัศสุนนะฮ์(السنة)

1.6.2 การแปลความหมายของอัลกุรอาน (القرآن) ผู้วิจัยยึดตามคำแปลของสมาคมนักเรียนเก่าภาษาอาหรับประเทศไทย ฉบับจัดพิมพ์และแปลพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ตามพระราชดำริของกษัตริ์ ฟ้าฮัด บิน อับดุลอาซิซ คอติมูลอัลหารอมัย แห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย

1.6.3 การแปลความหมายของอัลหะดีษเสาะเฮียะหุอัลบูกอรีย์และเสาะเฮียะหุมุสลิม ได้ยึดคำแปลภาษาของจารีก เช่น เจริญ และมุฮัมมัด พายิบ ของสำนักพิมพ์อัลอิหม่าน

1.6.4 คำศัพท์เฉพาะในภาษาอาหรับ ผู้วิจัยใช้คำนั้น ๆ โดยทับศัพท์อาหรับ ดังนี้

1.6.4.1 คະอะฮ์ (الدعوة)

1.6.4.2 อัคดีน อัลอิสลาม(الدين الاسلام)

1.6.4.3 เสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ (صلاة الجماعة)

1.6.4.4 อัลกุรอาน (القرآن)

1.6.4.5 อัศสุนนะฮ์ (السنة)

1.6.4.6 อายะฮ์/พหุพจน์ อะยาตุ (آية/آيات)

1.6.4.7 สุเราะฮ์ (سورة)

1.6.4.8 วะฮ์ยู (وحي)

1.6.5 คำศัพท์บางตัวจะใช้ในความหมายเดียวกัน เช่น คำว่า อัศสุนนะฮ์ (السنة) และ หะดีษ (الحديث)

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง “การคอะวะฮ์ของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในการส่งเสริมการเสาะลาฮุญะมาอะฮ์ในอำเภอเชียง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยมีนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1.7.1 อัลกุรอาน(القرآن) หมายถึง กะลาม(วจนะ)ของอัลลอฮ์ ﷻที่ได้ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ นบีสุดท่ายใช้ระยะเวลาในการประทานอายะฮ์และสุเราะฮ์ต่าง ๆ ประมาณ 23 ปี และเป็นกีตาบ(كتاب)เล่มสุดท้ายจากอัลลอฮ์ ﷻยังมนุษยชาติ โดยผ่านมลาอิกะฮ์ญิบรีล¹⁵ในความหมายและคำพูดที่กระชับ

1.7.2 อัลสุนนะฮ์¹⁶ (السنة) หมายถึง คำพูด การปฏิบัติ การเจียบ (التقرير) หรือการยอมรับและคุณลักษณะของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นแหล่งอ้างอิงอันดับสองในหลักการฟิสิกฮ์และเป็นสิ่งที่มาดัตฟิรอัลกุรอาน(อรรถอธิบาย) และไม่เป็นที่อนุญาตการฝ่าฝืนหุกุ่มต่าง ๆ ที่มีบัญญัติไว้ในสายสีบที่ถูกตั้งจากท่านเราะฮ์ลุล¹⁶

¹⁵ เป็นมลาอิกะฮ์องค์หนึ่งที่มีหน้าที่ในการนำวะฮ์ยูยังบรรดาเราะฮ์ลุล

¹⁶ ในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และในสมัยเคาะลีฟะฮ์สี่(อับบักกร อุมร์ บิน อัลค็อฎฏ็ออบ อูสมาน บิน อัฟฟาน และอาลี บิน อับฏอลิ๊บ) หะดีษยังไม่ได้รวบรวม ด้วยเหตุผลดังนี้

1. บรรดามุสลิมในสมัยของท่านนบี ﷺ สามารถพบปะกับท่านนบีเพื่อรับการชี้แจงให้กระจางอย่างชัดเจนทุกอย่างที่โดยตรง และในสมัยของท่านเคาะลีฟะฮ์สี่ก็ปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบี ﷺ
2. เพื่อเป็นการป้องกันจากการปะปนกับอัลกุรอาน ﷻ ดังที่ท่านนบี ﷺ ได้ส่งตักเตือน กล่าวว่า

((لا تكتبوا عني غير القرآن ومن كتب عني غير القرآن فليمحاه))

ความหมาย “พวกเจ้าทั้งหลายอย่าได้เขียน(บันทึก)จากท่านนอกเหนือจากอัลกุรอาน ﷻ, และใครก็ตามที่ได้เขียนบันทึกแล้วจากนั้นนอกจากอัลกุรอาน ﷻก็จงลบเถิด” การเริ่มบันทึกเริ่มขึ้นในศตวรรษที่ 2 ฮิจเราะฮ์ จากการเผยแพร่อิสลามที่มีความก้าวหน้าและได้เปิดประเทศใหม่ที่อยู่ภายใต้การปกครองของอิสลาม ในขณะที่เดียวกันก็เกิดสิ่งใหม่ในอิสลาม(بعده) และ افراده

ในสมัยการปกครองของท่านคอดีฟะฮ์ อุมร์ อิบนุ อับดุลอาซีซ เป็นคอดีฟะฮ์สมัยราชวงศ์อุมัยยะฮ์ (99 – 101 ฮ.)ท่านได้สั่งให้บรรดาเจ้าเมือง คือ อับบักกร อิบนุ มุฮัมมัด อิบนุ หัซม เพื่อรวบรวมหะดีษเป็นเล่ม โดยมิคำสั่งนี้

((أنظر ما كان من حديث رسول الله فا كتبه فإني خفت دروس العلم و ذهاب العلماء))

ความหมาย ”จงให้ความสำคัญกับหะดีษของท่านเราะฮ์ลุล ﷻ จากนั้นเจ้าจงเขียนเพราะว่าฉันกลัวว่าการหายของหะดีษและอุลามาอได้เสียชีวิต“

1.7.3 มัสยิด หมายถึง มัสยิดในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในพื้นที่ 6 ตำบล มีมัสยิดทั้งหมด 49 หลัง

1.7.4 คณะอะฮ์ล หมายถึง การเผยแพร่และส่งเสริมการเสาะลาฮุญมะอะฮ์ลของคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ด้วยกระบวนการต่าง ๆ

1.7.5 เสาะลาฮุ (صلاة) หมายถึง ถ้อยคำและการกระทำต่างๆ ที่ถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอนแล้วตามหลักชะรีอะฮ์ที่ท่านนบี ﷺ ได้ทำไว้เป็นแบบอย่าง เริ่มด้วยการตักบิร (تكبيرة الإحرام) และสิ้นสุดด้วยสลาม

1.7.6 เสาะลาฮุญมะอะฮ์ล (صلاة الجماعة) หมายถึง เสาะลาฮุตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยต้องมีอิหม่าม 1 คน และต้องมีมะอุมูอย่างน้อยหนึ่งคน

1.7.7 คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด หมายถึง คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส

1.7.8 อำเภอเมือง หมายถึง อำเภอหนึ่งของจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย 6 ตำบล คือ ตำบลยี่งอ ตำบลลูโบะบายะ ตำบลละหาร ตำบลจอบะาะ ตำบลลูโบะบือซาและตำบลตะเปาะเยาะ